

FAS

ÜLKE RAPORU

KASIM
2025

Fas Hakkında Genel Bilgi	2
Dış Ticaret	3
Sektörler ve Fırsatlar	4
İthalat Pazarları	6
Fas'ın En Çok İthal Ettiği Ürünler	7
Fas İhracat Pazarları	9
Fas'ın En Çok İhraç Ettiği Ürünler	10
Ülkemizin Fas'a İhracatı	12
Ülkemizin Fas'dan İthalatı	14
İhracat Potansiyeline Göre Sektörler	16
Anlaşmalar ve Vergiler	17
Standartlar	18
Paketleme ve Etiketleme	19
Belgelendirme	20
Pazara Giriş Yolları	21
İş Kültürü	22
Pasaport ve Vize İşlemleri	23
Ticaret Müşavirlikleri ve Ateşelikler	24
Fuarlar	25

FAS HAKKINDA GENEL BİLGİ

BAŞKENT:	Rabat
YÜZÖLÇÜMÜ:	710.850 km ²
NÜFUS:	37.712.000
RESMİ DİL:	Arapça (Resmi Dil),Fransızca (İş, Hükümet ve Diplomasi Dili)
BAŞLICA ÖNEMLİ ŞEHİRLER:	Rabat, Kazablanka, Rabat-Sale, Fes, Marakeş, Tanger, Agadir
PARA BİRİMİ:	Fas Dirhemi (MAD)
GSYİH:	165,8 Milyar USD

Dış Ticaret

Fas ekonomisi, dünyanın en büyük fosfat rezervlerine sahip olmasının yanı sıra tarım, imalat, balıkçılık ve turizm gelirleri ile yurtdışında çalışan Faslıların ülkeye gönderdiği dövizler sayesinde ayakta durmaktadır.

1980'li yıllardan itibaren Fas, IMF ve Dünya Bankası ile ortaklaşa yürüttüğü ekonomik reformlarla önemli adımlar atmıştır. Bu kapsamda, dış ticaret rejimi daha serbest hale getirilmiş, yeni yatırım yasaları çıkarılmış, özelleştirme programları uygulanmış ve bankacılık sektörü güçlendirilmiştir.

Son on yılda Fas ekonomisi, tarım ve fosfata olan bağımlılığını azaltarak imalat ve hizmet sektörlerinin GSYİH içindeki payını artırmıştır. Yine de tarım sektörü ekonomide önemli bir rol oynamakta ve yıllık GSYİH, tarımın performansına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir.

Ülkenin ekonomik faaliyetleri özellikle Kasablanka ve Rabat çevresinde yoğunlaşmıştır. Hükümet, nüfusun az olduğu bölgelerde istihdamı artırmak için çeşitli yatırım teşvikleri sunsa da, köyden kente göç olgusu devam etmektedir.

Sektörler ve Fırsatlar

Fas'ın başlıca ihracat ürünleri arasında motorlu araçlar, kablolar, gübre, fosfor, hazır giyim ve gıda ürünleri yer almaktadır. İthalatta ise her türlü gıda ve içecek, petrol ve kömür, kimyasallar, plastik ürünler, makine ve ekipman, taşıt araçları, demir-çelik ürünleri ve ilaçlar öne çıkmaktadır.

Ülkenin en önemli ticaret ortakları İspanya, Fransa, İtalya, ABD, Çin, Hindistan, Brezilya, Almanya ve Türkiye'dir. İspanya ve Fransa, komşu ülkeler olmanın yanı sıra tarihsel ve ekonomik ilişkiler çerçevesinde Fas'ın dış ticaretinde öne çıkmaktadır. Bu durum, söz konusu ülkelere ithal edilen ürünlerin kalite algısını etkilemektedir.

Türk ürünleri, Fas pazarında genellikle bu Avrupa ülkelerinin ürünleri ile aynı kategoride değerlendirilmekte, birçok sektörde kalite ve fiyat avantajı sayesinde tercih edilmektedir. Özellikle orta ve orta-üst gelir grubu tarafından Türk malları ilk tercih olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye'nin öne çıktığı sektörlerde rekabet, Avrupa ülkeleri arasında İspanya ve Fransa ile yoğunlaşırken, Almanya, İtalya ve Portekiz diğer rakipler olarak öne çıkmaktadır. Avrupa dışındaki rakipler ise Çin ve ABD'dir. Bu ülkelerle rekabette otomotiv ve yedek parçaları, tekstil, hazır giyim ve ev tekstili, makine ve aksamı, plastik ürünler, buzdolabı ve soğutucular, elektrikli alet ve cihazlar, temizlik ve hijyen ürünleri, kağıt ve kağıt ürünleri, mobilya ve ahşap ürünleri, medikal ve kozmetik ile inşaat ve yapı malzemeleri sektörlerinde karşılaştırmalı üstünlük sağlanabileceği değerlendirilmektedir.

Sektörler ve Fırsatlar

Fas tarım ve hayvancılık sektörü, 2008’de başlatılan Yeşil Fas Planı sayesinde 2021 yılına kadar yıllık ortalama %5,25 büyüyerek ulusal GSYH’nın %12’sini oluşturmuştur. Sektör, aktif iş gücünün %26,3’ünü istihdam etmekte ve kırsal nüfusun yaklaşık %70’i geçimini tarımdan sağlamaktadır. İhracatın %15-20’si tarım ürünlerinden oluşsa da tarım alanlarının yalnızca %18’i sulanabilir ve üretim büyük ölçüde yağışlara bağlıdır; bu nedenle son yıllarda devam eden kuraklık üretimi ve ekili araziye olumsuz etkilemiştir.

Tarım sektörü üç ana grupta özetlenebilir: modern ve ihracat odaklı meyve-sebze üretimi, barajlı alanlarda süt, şeker ve sebze-meyve üretimi ve yağışa bağlı hububat, zeytin, kırmızı et ve küçükbaş hayvancılık üretimi. Modernizasyon eksikliği ve sermaye yetersizliği nedeniyle ölçek ekonomilerinden yeterince faydalanılamamakta, yabancı yatırımlar ise özellikle zeytin, üzüm, turunç, süt ve tropikal meyveler alanında teşvik edilmektedir. İhracat ürünleri ağırlıklı olarak Avrupa Birliği pazarına yöneliktir.

Fas sanayi sektörü ise 2022 yılı itibariyle GSYH’nın %27,1’ini oluşturmakta ve aktif nüfusun %12,2’sine istihdam sağlamaktadır. Bu sektörde öne çıkan alanlar gıda, otomotiv, tekstil-konfeksiyon, kimya, mekanik-metalürji ve elektrik-elektronik sektörleridir.

Hizmetler sektörü, Fas’ta en büyük istihdam kaynağı olarak dikkat çekmektedir ve 2023 itibariyle GSYH’nın %62,7’sini üretmektedir. Sektör yaklaşık 5,87 milyon kişiye iş imkânı sunmakta ve faaliyetlerinin %53,9’u ticaret, otomobil onarımı, taşımacılık, depolama, konaklama, yiyecek hizmetleri, bilgi-iletişim ve kamu yönetimi alanlarında yoğunlaşmaktadır.

Madencilik sektörü özellikle fosfat üretimiyle öne çıkmakta ve 2023’te GSYH’ya %10 katkı sağlamaktadır. Fosfat üretimi ülkenin ihracatının %19,2’sini oluştururken, sektör aynı zamanda 49.000 kişiye istihdam sunmaktadır. Ayrıca Fas, dünya fosfat rezervlerinin yaklaşık %72’sine sahip olup, altın, gümüş, kobalt, nikel ve barit gibi diğer madenlerde de önemli bir üreticidir.

Fas'ın İthalat Pazarları

- Fas'ın en fazla ithalat yaptığı ülke İspanya'dır. İspanya'dan sonra en fazla ithalatın Çin ve Fransa ile gerçekleştiği görülmektedir.
- Ülkemiz ise, 2024 yılı verilerine göre yaklaşık 4 milyar ABD doları pazar payı ile 6. sırada yer almaktadır.

Sıra No	İhracatçı Ülkeler	2020	2021	2022	2023	2024
*	Dünya	44.518.195	58.667.257	72.832.659	70.671.817	76.601.485
1	İspanya	6.783.381	9.228.029	10.271.071	11.078.073	11.955.291
2	Çin	5.428.752	6.870.479	7.309.266	7.505.898	9.079.598
3	Fransa	5.340.188	6.188.993	7.711.540	7.469.340	7.181.686
4	ABD	2.803.125	3.745.619	5.414.058	5.970.402	7.133.251
5	Almanya	2.358.272	2.574.525	2.979.423	3.490.964	4.007.549
6	Türkiye	2.433.128	3.381.864	3.751.028	3.610.532	3.949.791
7	İtalya	2.310.285	2.973.294	3.300.733	3.400.988	3.481.495
8	Suudi Arabistan	897.956	1.814.970	4.703.545	2.340.329	2.497.279
9	Portekiz	1.173.490	1.638.872	1.345.963	1.644.316	1.993.749
10	Hindistan	675.969	1.070.082	1.377.978	1.481.161	1.583.027

Birim Değeri: Bin ABD Doları (\$)

Fas'ın En Çok İthal Ettiği Ürünler

SIRA NO:	GTİP NO:	Ürün Açıklaması	2020	2021	2022	2023	2024
1	'271019	Petrol veya bitümlü minerallerden elde edilen, biyodizel içermeyen orta boy yağlar ve müstahzarlar, başka yerde sınıflandırılmamış□	2.792.887	4.534.645	8.803.630	6.931.576	6.946.573
2	'271113	Sıvılaştırılmış bütanlar (N-bütan veya izobütanın saflığı %95'ten fazla olanlar hariç)□	1.059.951	1.644.204	2.172.687	1.619.899	1.642.635
3	'880730	Uçak, helikopter veya insansız hava araçlarının parçaları (planörler hariç)□	0	0	1.428.298	1.387.005	1.429.313
4	'100199	Buğday ve mahlut (ekimlik tohumu ve durum buğdayı hariç)□	1.041.490	1.158.046	2.139.603	1.476.714	1.345.467
5	'840734	87. bölümdeki taşıtlar için kullanılan türden, silindir hacmi > 1.000 cm ³ olan kıvılcım ateşlemeli pistonlu motor□	385.232	577.584	750.070	920.152	1.106.592

Birim Değeri: Bin ABD Doları (\$)

Fas'ın En Çok İthal Ettiği Ürünler

SIRA NO:	GTİP NO:	Ürün Açıklaması	2020	2021	2022	2023	2024
6	'270119	Kömür, toz haline getirilmiş olsun veya olmasın, aglomere edilmemiş (antrasit ve bitümlü kömür hariç)□	633.595	953.715	2.065.760	1.376.372	1.064.585
7	'870332	<10 kişi taşımak üzere tasarlanmış, yalnızca silindir hacmi > 1.500 cm ³ fakat ≤ 2.500 cm ³ olan dizel motorlu, istasyon vagonları ve yarış arabaları dahil olmak üzere	632.999	1.006.523	846.018	1.020.409	1.054.053
8	'170114	Katı halde, ilave aroma veya renklendirici madde içermeyen ham kamış şekeri (1701 13'teki kamış şekeri hariç)□	466.907	657.740	780.554	995.023	999.811
9	'740811	> 6 mm maksimum kesit boyutuna sahip rafine bakır tel□	423.458	637.021	757.417	847.791	994.056
10	'250300	Her türlü kükürt (süblimleşmiş kükürt, çökeltilmiş kükürt ve kolloidal kükürt hariç)□	515.451	1.095.780	1.854.253	791.048	916.718

Birim Değeri: Bin ABD Doları (\$)

Fas'ın İhracat Pazarları

- Fas'ın ihracat pazarında birinci sırada İspanya yer almakta olup, bu ülkeyi sırasıyla Fransa ve İtalya takip etmektedir.
- Fas'ın 2024 yılı itibarıyla Türkiye pazarına ihracatı yaklaşık 1,2 Milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Sıra No	İthalatçı Ülkeler	2020	2021	2022	2023	2024
*	Dünya	27.704.922	36.578.743	42.331.463	42.477.876	45.918.428
1	İspanya	6.612.483	7.865.015	8.308.259	9.574.244	10.127.748
2	Fransa	6.056.044	7.516.064	8.088.206	8.721.245	8.858.288
3	İtalya	1.220.820	1.559.790	1.887.109	2.202.501	2.385.336
4	Almanya	903.643	1.075.011	1.336.410	1.816.257	2.359.736
5	İngiltere	566.658	1.197.087	1.609.592	1.893.037	2.075.079
6	Hindistan	1.191.209	1.806.734	2.694.862	1.217.919	1.469.306
7	ABD	987.648	1.103.262	1.418.273	1.253.887	1.388.054
8	Brezilya	1.142.986	2.029.315	1.700.738	1.204.311	1.325.503
9	Türkiye	602.117	800.044	1.101.199	1.168.384	1.172.049
10	Hollanda	873.941	926.633	883.521	921.262	987.934

Birim Değeri: Bin ABD Doları (\$)

Fas'ın En Çok İhraç Ettiği Ürünler

SIRA NO:	GTİP NO:	Ürün Açıklaması	2020	2021	2022	2023	2024
1	'870322	<10 kişi taşımak üzere esas olarak tasarlanmış, istasyon vagonları ve yarış arabaları dahil, silindir hacmi > 1.000 cm ³ fakat ≤ 1.500 cm ³ olan, sadece kıvılcım ateşlemeli,	1.775.361	2.586.182	3.389.603	4.256.903	5.330.715
2	'854430	Araçlar, uçaklar veya gemiler için ateşleme kablo setleri ve diğer kablo setleri□	1.698.805	1.677.065	1.654.677	2.225.672	2.250.511
3	'310530	Diamonyum hidrojenortofosfat "diamonyum fosfat" (tablet veya benzeri formlarda olanlar veya brüt ağırlığı ≤ 10 kg olan ambalajlarda olanlar hariç)□	1.391.742	1.983.471	3.458.926	2.033.484	2.074.408
4	'310540	Amonyum dihidrojenortofosfat "monoamonyum fosfat", diamonyum hidrojenortofosfat "diamonyum fosfat" ile karıştırılmış olsun veya olmasın (tablet veya benzeri	1.117.906	2.138.153	2.056.357	1.771.476	1.970.814
5	'880730	Uçak, helikopter veya insansız hava araçlarının parçaları (planörler hariç)□	0	0	1.238.950	1.139.881	1.563.438

Birim Değeri: Bin ABD Doları (\$)

Fas'ın En Çok İhraç Ettiği Ürünler

SIRA NO:	GTİP NO:	Ürün Açıklaması	2020	2021	2022	2023	2024
6	'280920	Fosforik asit; kimyasal olarak tanımlanmış olsun veya olmasın polifosforik asitler□	1.200.014	2.204.279	2.254.490	1.276.981	1.450.993
7	'310311	Ağırlıkça => %35 difosfor pentaoksit "P2O5" içeren süperfosfatlar (tablet veya benzeri formlarda veya brüt ağırlığı <= 10 kg olan ambalajlarda bulunanlar hariç)□	277.705	551.415	818.103	662.055	1.341.567
8	'854442	Gerilimi <= 1.000 V olan, yalıtımlı, konnektörlü, nesle ait elektrik iletkenleri	674.385	760.734	894.349	1.156.025	1.166.031
9	'070200	Domates, taze veya soğutulmuş□	767.038	855.760	1.028.188	1.140.702	1.153.810
10	'854449	Elektrik iletkenleri, gerilim <= 1.000 V için, yalıtılmış, konektörlerle donatılmamış, nes□	531.959	570.470	665.111	768.003	1.018.160

Birim Değeri: Bin ABD Doları (\$)

Ülkemizin Fas'a İhracatı

Sıra No	Ürün GTİP No	Ürün Açıklama	Türkiye'nin Fas'a İhracatı			Fas'ın Dünyadan İthalatı			Türkiye'nin Dünyaya İhracatı		
			2022	2023	2024 ↓	2022	2023	2024	2022	2023	2024
1	'271019	Petrol veya bitümlü minerallerden elde edilen, biyodizel içermeyen orta boy yağlar ve müstahzarlar, başka yerde sınıflandırılmamış□	76.593	151.348	263.594	8.803.630	6.931.576	6.946.573	9.822.336	11.991.641	12.487.144
2	'870331	<= 1.500 cm ³ silindir hacmine sahip dizel motorlu, esas olarak < 10 kişilik taşıma için tasarlanmış otomobiller ve diğer motorlu taşıtlar (station	66.847	54.999	122.907	517.469	557.683	619.378	525.324	401.421	463.218
3	'441114	Kalınlığı > 9 mm olan ahşaptan orta yoğunluklu lif levha "MDF"□	45.770	65.932	90.019	78.253	102.492	146.515	469.883	580.156	628.904
4	'730890	Demir veya çelikten yapılar ve yapı parçaları, başka yerde sınıflandırılmamış (köprüler ve köprü bölümleri, kuleler ve kafes direkleri,	14.161	15.541	69.060	210.176	132.028	294.476	1.421.129	1.480.388	1.540.837
5	'870321	<= 10 kişi taşımak üzere esas olarak tasarlanmış, istasyon vagonları ve yarış arabaları dahil, silindir hacmi <= 1.000 cm ³ olan, sadece kıvılcım	17.176	28.589	56.754	63.910	85.717	125.852	2.432.298	3.134.762	3.353.040

Birim Değeri: Bin ABD Doları (\$)

Ülkemizin Fas'a İhracatı

Sıra	Ürün	Ürün Açıklama	Türkiye'nin Fas'a İhracatı			Fas'ın Dünyadan İthalatı			Türkiye'nin Dünyaya İhracatı		
No	GTİP No		2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
6	'711319	Gümüş dışındaki değerli metallerden yapılmış mücevher eşyaları ve bunların parçaları, değerli metalle kaplanmış veya kaplanmış olsun veya	50.070	47.945	51.131	36.879	36.152	44.193	8.027.012	8.235.639	9.016.116
7	'721632	Sıcak haddelenmiş, sıcak çekilmiş veya sıcak ekstrüde edilmiş, yüksekliği ≥ 80 mm olan demir veya alaşımsız çelikten kesitler	22.775	23.863	48.453	81.691	60.725	74.541	293.800	229.512	256.021
8	'401110	Otomobillerde, istasyon vagonlarında ve yarış arabalarında kullanılan türden yeni pnömatik kauçuk lastikler	41.519	46.959	47.165	218.840	243.261	260.553	762.913	802.636	801.441
9	'840733	87. bölümdeki taşıtlar için kullanılan türden, silindir hacmi $> 250 \text{ cm}^3$ fakat $\leq 1.000 \text{ cm}^3$ olan kıvılcım ateşlemeli pistonlu motor	45.975	41.362	43.406	729	545	1.151	93.001	77.120	76.326
10	'870421	Sadece sıkıştırma ateşlemeli içten yanmalı pistonlu motorlu "dizel veya yarı dizel", brüt araç ağırlığı ≤ 5 t olan, mal taşımacılığına yönelik	36.309	56.665	41.757	241.690	233.244	314.767	4.211.081	4.454.535	5.406.735

Birim Değeri: Bin ABD Doları (\$)

Ülkemizin Fas'dan İthalatı

Sıra No	Ürün GTİP No	Ürün Açıklama	Türkiye'nin Fas'dan İthalatı			Fas'ın Dünyaya İhracatı			Türkiye'nin Dünyadan İthalatı		
			2022	2023	2024 ↓	2022	2023	2024	2022	2023	2024
1	'870321	<= 10 kişi taşımak üzere esas olarak tasarlanmış, istasyon vagonları ve yarış arabaları dahil, silindir hacmi <= 1.000 cm ³ olan, sadece kıvılcım	111.478	257.291	271.648	732	1.494	1.252	969.007	1.713.853	1.843.757
2	'854430	Araçlar, uçaklar veya gemiler için ateşleme kablo setleri ve diğer kablo setleri	58.342	102.294	179.704	1.654.677	2.225.672	2.250.511	425.862	571.668	566.773
3	'280920	Fosforik asit; kimyasal olarak tanımlanmış olsun veya olmasın polifosforik asitler	141.355	113.488	156.146	2.254.490	1.276.981	1.450.993	337.118	248.226	237.694
4	'310530	Diamonyum hidrojenortofosfat "diamonyum fosfat" (tablet veya benzeri formlarda olanlar veya brüt ağırlığı <= 10 kg olan ambalajlarda	39.177	168.364	133.596	3.458.926	2.033.484	2.074.408	200.618	294.836	246.261
5	'230120	Balık veya kabuklu deniz hayvanları, yumuşakçalar veya diğer su omurgasızlarının insan tüketimine uygun olmayan unları, kaba unları ve	151.711	107.692	112.384	261.382	225.112	200.598	311.285	261.184	260.278

Birim Değeri: Bin ABD Doları (\$)

Ülkemizin Fas'dan İthalatı

Sıra No	Ürün GTİP No	Ürün Açıklama	Türkiye'nin Fas'dan İthalatı			Fas'ın Dünyaya İhracatı			Türkiye'nin Dünyadan İthalatı		
			2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
6	'870331	<= 1.500 cm ³ silindir hacmine sahip dizel motorlu, esas olarak < 10 kişilik taşıma için tasarlanmış otomobiller ve diğer motorlu taşıtlar (station	89.747	122.601	66.513	1.106.926	1.092.339	436.276	1.059.605	2.081.480	1.998.210
7	'251020	Doğal kalsiyum fosfatlar ve doğal alüminyum kalsiyum fosfatlar, doğal ve fosfatlı tebeşir, öğütülmüş	101.034	9.903	62.976	-	-	-	109.931	16.631	72.067
8	'870421	Sadece sıkıştırma ateşlemeli içten yanmalı pistonlu motorlu "dizel veya yarı dizel", brüt araç ağırlığı <= 5 t olan, mal taşımacılığına yönelik	24.150	85.032	38.094	608	1.193	705	814.326	1.995.011	2.014.173
9	'251110	Doğal baryum sülfat "barit"	2.318	10.998	18.905	116.239	111.545	105.292	6.376	22.406	28.363
10	'870380	10 kişiden az kişiyi taşımak için esas olarak tasarlanmış, sadece elektrik motoruyla tahrik edilen istasyon vagonları ve yarı arabaları dahil	5.193	22.329	17.784	98.040	197.066	190.494	583.053	2.598.667	2.748.000

Birim Değeri: Bin ABD Doları (\$)

Fas Pazarında Ülkemiz İçin İhracat Potansiyeli Taşıyan Sektörler

İHRACAT POTANSİYELİ GERÇEKLEŞEN POTANSİYEL (% OLARAK)

İhracat potansiyel haritası incelendiğinde Ülkemizden Fas'a en büyük ihracat potansiyeline sahip ilk 3 sektör;

- Demir Metaller ürün grupları,
- Motorlu Taşıtlar ve Parçaları,
- Ve Makine, Elektrik ürün grupları oluşturmaktadır.

Makine ve Elektrik, değer açısından potansiyel ve temel ihracat arasındaki en büyük mutlak farkı göstermekte olup, 451 milyon ABD doları tutarında ek ihracat gerçekleştirme olanağı sağlamakta olup, gerçekleşmemiş ihracat potansiyelinin %20'sini temsil etmektedir.

Anlaşmalar ve Vergiler

Fas, 1987’de GATT’ı imzalamış ve 1995’te Dünya Ticaret Örgütü üyesi olmuştur; çoğu ürünün ithalatı serbesttir. Belirli ürünler (patlayıcılar, ikinci el giysiler, kullanılmış lastikler) lisans gerektirir ve işlemler “PortNet” sistemi üzerinden online yürütülür.

Fas, AB ile 2000’de Ortaklık Anlaşması imzalamıştır. Türkiye-Fas Serbest Ticaret Anlaşması, 7 Nisan 2004 tarihinde Ankara’da iki ülke başbakanları tarafından imzalanmış ve 28 Aralık 2004 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Anlaşma, 1 Ocak 2006 itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Sanayi ürünlerinde vergiler kaldırılmış, bazı ürünlerde geçici koruma önlemleri ve gümrük vergileri devam etmektedir; tarım ürünlerinde ise tarife kotaları ve muafiyetler uygulanmaktadır.

Fas gümrük sistemi HS kodlarına dayalıdır ve risk esaslı kontroller uygular; ilk defa ihracat yapan ürünlerde laboratuvar testleri yapılabilir. İhracatta dahilde/ hariçte işleme, geçici kabul, transit ve serbest depo gibi rejimler uygulanmaktadır.

Fas’ta temel vergiler %30 ithalat, %0,25 özel vergi ve %20 KDV’dir; bazı ürünlerde plastik ve ahşap için ek vergiler ile içecek ve elektronik ürünlerde iç tüketim vergisi uygulanmaktadır. STA kapsamında bu vergiler çoğu ürün için azaltılmış veya kaldırılmıştır, ancak bazı sanayi ve tekstil ürünlerinde özel uygulamalar sürmektedir.

Standartlar

Fas, 1995'ten beri Dünya Ticaret Örgütü üyesidir ve ürün güvenliği ile denetiminden sorumlu temel mevzuat 24.09 sayılı Kanun ve ilgili düzenlemelerdir. Fas'ın resmi standartlar kurumu, merkezi Rabat'ta bulunan IMANOR'dur (www.imanor.gov.ma) ve genellikle AB, özellikle Fransa standartları referans alınarak düzenlemeler yapılmaktadır. Ülkede standart denetimleri oldukça sıkı olduğundan, ihracatçı firmaların ürünleri göndermeden önce ilgili standartlar hakkında detaylı bilgiye sahip olmaları önemlidir. Ürünlerin tabi olduğu standartların listesine ve detaylarına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir.

<https://www.mcinet.gov.ma/sites/default/files/inline-files/liste%20NMO%20et%20reglementation%20technique%20V%2023-01-2025.pdf>

Özellikle demir-çelik ürünleri (sandviç paneller, sıcak/soğuk haddelenmiş çelik, filmaşın vb.) ihracatı için 16 Fas Standardı (NM "Norme Marocaine") işaretinin alınması zorunludur. 2 Mayıs 2024'te yayımlanan yeni düzenlemeyle bu standartların sağlanabilmesi için Fas'ta yerel temsilci bulundurulması, IMANOR ile Türkiye'deki TSE arasında akreditasyon anlaşması yapılması ve IMANOR yetkililerinin 6 ayda bir tesis ziyareti gerçekleştirmesi gibi şartlar getirilmiştir. Mevzuat değişikliğinin ardından TSE ile IMANOR arasında akreditasyon süreci başlatılmış olup, detaylı bilgi Rabat ve Kazablanka'daki Ticaret Müşavirliklerinden alınabilir.

Paketleme ve Etiketleme

Genel olarak Fas pazarında satışa sunulan ürünlerin etiketlerinde aşağıdaki bilgilerin yer alması beklenmektedir:

- Ürünün tanımı,
- Ürün türü,
- Ürünün kaynağı (ithal ürünlerde menşe ülke; Fas'ta üretilen ürünlerde üretim yeri ile piyasaya arzdan sorumlu kişi veya kurumun adı ve adresi),
- Ürünün miktarı,
- Ürünün bileşimi ve kullanım talimatları.

Etiketler, kolayca görülebilir, okunaklı ve silinmez nitelikte olmalıdır. Yabancı dilde hazırlanmış etiketlerde Arapça çevirisinin bulunması zorunludur; Fransızca eklenmesi ise isteğe bağlıdır. Gıda ürünlerinde etiketleme daha titiz bir şekilde uygulanmakta olup, "asgari dayanıklılık" ve "son kullanma tarihi" gibi temel bilgiler etiket üzerinde mutlaka yer almalıdır. İlaç, kozmetik ve el sanatları ürünleri içinse özel etiketleme kuralları ayrı düzenlemelerle belirlenmiştir,

Bunun yanı sıra, ithalatçılar açısından, ürünün asgari dayanıklılık süresinin ithalat sırasında en az dörtte biri kadarının geçerliliğini koruması gerekmektedir.

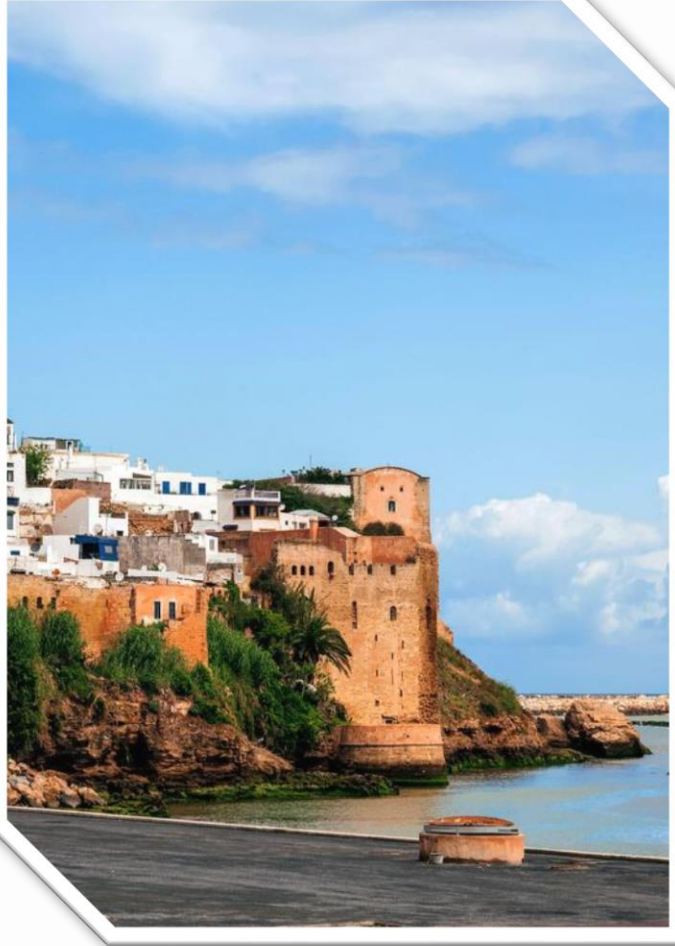
Belgelendirme

Fas'a yapılacak ihracatta ürün güvenliği ve kalite açısından zorunlu belgelendirme talep edilmektedir. Kontrol işlemleri, Sanayi Bakanlığına bağlı servisler tarafından belge kontrolü, fiziksel kontrol ve numune toplama olmak üzere üç aşamada yürütülmekte ve 24.09 sayılı Kanun hükümlerine tabidir. Örnek sertifikalar arasında gıda ürünleri için Veteriner Sağlık Sertifikası ve Bitki Sağlığı Sertifikası, et ürünleri için Helal Sertifikası ve ilaç, kozmetik ile medikal cihazlar için Tescil Sertifikası yer almaktadır.

Fas'ta test, muayene ve belgelendirme süreci ilgili mevzuata bağlıdır; sanayi ürünlerinin ithalatında uygunluk sertifikaları veya diğer özel sertifikalarla desteklenmesi gerekmektedir. Bu kontroller, Fas Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş özel şirketler (SGS, Bureau Veritas, TÜV Rheinland, Applus Fomento, Intertek Labtest) tarafından yapılmaktadır. 2020'den itibaren Fas, uygunluk kontrollerini özel şirketlere devretmiş ve sanayi ürünlerinin ithalatında bu şirketlerden alınan uygunluk sertifikalarının ibrazını zorunlu kılmıştır. İstisna ürünler dışında ihracatçıların bu belgeleri menşe ülkesinde temin etmesi gerekmektedir. Detaylı bilgilere Fas Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (<https://www.mcinet.gov.ma/fr/content/qualite-et-surveillance-des-marches/surveillance-du-march%C3%A9>) adresinden ulaşılabilir.

Fas'ta varış noktasında uygunluk kontrolüne tabi ürünler arasında otomobil yedek parçaları, inşaat malzemeleri, mobilya, elektronik cihazlar, tekstil ve ayakkabılar, tıbbi olmayan koruyucu ekipmanlar, mutfak ve ev eşyaları ile bazı çelik ve alüminyum ürünleri bulunmaktadır. Menşe ülkesinde uygunluk kontrolüne tabi ürün listesi için bu bağlantı, varış noktasında uygunluk kontrolüne tabi ürün listesi için <https://www.mcinet.gov.ma/sites/default/files/Liste%20des%20produits%20contr%C3%B4l%C3%A9s%20au%20Maroc%20version%2017-05-2025.pdf> bağlantısı kullanılabilir. İthalat kontrolüne tabi sanayi ürünleri ve standartları ile ilgili düzenlemeler ise <https://www.mcinet.gov.ma/sites/default/files/inline-files/liste%20NMO%20et%20reglementation%20technique%20V%202023-01-2025.pdf> bağlantısından incelenebilir.

15 Ocak 2025'ten itibaren, menşe ülkesinde alınması gereken uygunluk sertifikası için başvurular Fas'ta yerleşik ithalatçı firma tarafından Portnet platformu üzerinden yapılmakta olup, bu süreç ihracatçının menşe ülkesinde yaptığı başvurudan daha uzun sürebilmektedir. Bu nedenle ihracatçılar ile Fas'taki ithalatçılar arasındaki koordinasyonun önemi artmıştır.

Pazara Giriş Yolları

Fas'ta ticari haklar ve sınai mülkiyetin korunmasından OMPIC (Office Marocain de la Propriété Industrielle et Commerciale) sorumludur. Kurum, marka, patent, endüstriyel tasarım, coğrafi işaret ve menşe başvurularının ulusal sicillerini yürütür. Marka sahipleri önce ulusal kayıt yaptıırıp, 6 ay içinde Madrid Sistemi üzerinden uluslararası koruma başvurusunda bulunabilir. Patent ve endüstriyel tasarımlarda da benzer şekilde ulusal başvuru sonrası WIPO veya bölgesel ofislere başvuru yapılabilir.

Fas'ta ürün dağıtımı çoğunlukla geleneksel pazarlar ve küçük esnaf üzerinden (%80) yapılırken, modern dağıtım kanallarının payı %20'dir. Başlıca market zincirleri Marjane, Label Vie, Bim, Aswak Assalam ve Kazyon'dur. Kazyon 2023 Ekim'den itibaren yaklaşık 116 mağaza açmıştır, bu da modern kanalların hızla büyüdüğünü göstermektedir.

Fas tüketicisi ithal ürünlerde kaliteyi ön planda tutar ve özellikle İspanya ile Fransa ürünlerini tercih eder. Türkiye'den gelen ürünler ise fiyat avantajı ve kalite algısıyla tercih edilmektedir. Türk malı özellikle orta ve üst gelir grubunda güçlü bir algıya sahiptir. Ürün kalitesi, satış sonrası servis ve teslimat süreleri firmaların imajını doğrudan etkiler.

Fas pazarına girişte ikili görüşmeler, fuarlar ve tesis ziyaretleri önemlidir; Faslı ithalatçılar yüz yüze ilişkiyi öncelikli görür. Monopol veya oligopol sektörlerde güçlü yerel partner avantaj sağlar; uzun vadede firmaların kendi şubeleri veya şirketleri üzerinden faaliyet göstermesi sürdürülebilir olur. Kurulum ve montaj gerektiren ürünlerde satış sonrası destek kritik rol oynar.

Fas'ta kamu ihale ve alımları en az 21-45 gün önceden gazeteler ve kamu ihale portalı üzerinden duyurulur. Portal üzerinden tüm ihale duyurularına ve teknik şartnamelere erişim sağlanabilir ve firmalar sektör bazlı yeni ihalelerden haberdar olabilir. Ayrıca kamu kurumları da ihale ilanlarını kendi internet sitelerinde yayınlamaktadır.

Fas'da İş Kültürü

Fas, berberi kültürünün yanı sıra Arap, Fransız ve İspanyol etkilerini taşıyan bir ülkedir. Bu kültürel çeşitlilik, mimari, dil ve yaşam tarzında kendini gösterir. Aile yaşamın merkezindedir; yaşlılara ve üst statüdekilere saygı büyük önem taşır. Dostluklar Fas'ta aile kadar değerlidir ve onur kavramı kişisel ve toplumsal açıdan hayati öneme sahiptir.

Tanışmalarda kartvizit değişimi hemen yapılır; kartlar Fransızca veya Arapça olmalıdır. El sıkışma nezaketle yapılır; kadınların önce el uzatması beklenir. İş ilişkilerinde güven ve tanıdıklık temel kriterlerdir. Görüşmelerde önce sohbet edilir, acelecilik hoş karşılanmaz, pazarlık süreci yaygındır ve kararlar genellikle üst yönetim tarafından alınır. Bazı konuların birkaç kez teyit edilmesi olumlu karşılanır.

Fas'ta yemek kültürü önemlidir; yemekler alçak masalarda yenir, sağ elle alınır ve yemek davet sahibi dua edip başlamadan dokunulmaz. Dış görünüme önem verilir; erkekler koyu renk takım elbise ve kravat, kadınlar ise dar veya dekolteli olmayan şık kıyafetler giymelidir. Hediye alışverişi ilk görüşmede zorunlu olmasa da küçük hediyeler memnuniyetle kabul edilir.

İş hayatında Fransızca yaygındır; kuzeyde İspanyolca da konuşulur. Çalışma saatleri genellikle 09.00–18.00 olup, Cuma günleri ibadet nedeniyle molalar uzayabilir. Faslılar iş ilişkilerinde uzun vadeli ve güvene dayalı bağlantılar kurmayı tercih eder; yüz yüze görüşmeler ve tesis ziyaretleri önemlidir.

Ticaret çoğunlukla geleneksel kanallar üzerinden yürür ve büyük distribütörler aracılığıyla ülke geneline ürün gönderilebilir. Ödemelerde güven sağlanana kadar peşin, akreditif veya benzeri garantiler kullanılır. Yasal peşin ödeme oranı %30'dur; 200.000 Dirhem altındaki tutarlar tamamen peşin ödenebilir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

- Türk vatandaşları, ülkeye giriş tarihinden itibaren 6 ay süreyle geçerli pasaport hamili olmaları halinde Fas'a yapacakları 90 güne kadar ikamet süreli seyahatlerinde vizeden muaftır.
- Ülkeye girişte ve çıkışta verilen formların doğru ve eksiksiz biçimde doldurulması önem taşımaktadır.
- [Daha fazla bilgi için tıklayınız.](#)

Ticaret Müşavirlikleri ve Ateşelikler

RABAT	KAZABLANKA
Ahmet İnanç UYSAL Ticaret Müşaviri Turkish Embassy Office of the Commercial Counsellor 4, rue Tiflet Hassan RABAT / MAROC Tel : 00 212 537 76 76 01 Tel : 00 212 537 66 15 22 IP Tel : 0 312 204 82 08 Fax : 00 212 537 76 76 42 E-Mail : rabat@ticaret.gov.tr KEP Adresi : tb.rabatticaretmusavirligi@hs03.kep.tr	Burcu ÖZERGÜL ÇOLAK Ticaret Müşaviri Turkish Embassy Office of the Commercial Counsellor Angel Boulevard d'Anfa et Rue d'Algerie, 2 eme etage, appt. 1 CASABLANCA / MAROC Tel : 00 212 522 27 67 57 IP Tel : 0 312 204 83 26 Fax : 00 212 522 27 67 62 E-Mail : kazablanka@ticaret.gov.tr KEP Adresi : tb.kazablankaticaretofisi@hs03.kep.tr

2025 Yılı Destek Kapsamına Alınan Yurtdışı Fuarlar

FUAR ADI	KONUSU	BAŞLANGIÇ TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ	ŞEHİR
SIAM 2025	GIDA VE GIDA TEKNOLOJİLERİ	21.04.2025	27.04.2025	MEKNES

2025 Yılında Bireysel Katılımı Desteklenen Sektörel Nitelikteki Uluslararası Fuarlar

FUAR ADI	KONUSU	BAŞLANGIÇ TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ	ŞEHİR
SIAM 2025	GIDA VE GIDA TEKNOLOJİLERİ	21.04.2025	27.04.2025	MEKNES
COSMETISTA 2025	Güzellik ve Kozmetik	3.05.2025	6.05.2025	KAZABLANKA
MOROCCO STITCH&TEX EXPO 2025	Tekstil, Konfeksiyon, Hazır Giyim, Deri ve Teknolojileri	13.05.2025	15.05.2025	KAZABLANKA
4.REFRIGAIR EXPO 2025	İKLİMLENDİRME	20.05.2025	22.05.2025	KAZABLANKA
10TH MOROCCO FASHION STYLE & TEX - MOROCCO INTERNATIONAL TEXTILE, FASHION AND MACHINERY EXHIBITION	Tekstil, Hammadde ve Yarı Mamül	28.05.2025	31.05.2025	KAZABLANKA
PLASTEXPO 2025 & PACKEXPO 2025	Kimya Sanayi	23.06.2025	26.06.2026	KAZABLANKA
SIEMA FOOD EXPO 2025	Gıda ve Gıda Teknolojileri	9.09.2025	11.09.2025	KAZABLANKA
ICCX North Africa 2025	Yapı/İnşaat Ürünleri ve Teknolojileri	29.10.2025	30.10.2025	KAZABLANKA
LIFT EXPO & HARDWARE EXPO MOROCCO 2025	Asansörler ve Yürüyen Merdiven Teknolojileri	10.12.2025	12.12.2025	KAZABLANKA
Africa Sports Expo	Spor ve Sağlıklı Yaşam	18.12.2025	20.12.2025	KAZABLANKA

- Kasım 2025 tarihi itibarıyla Ticaret bakanlığı tarafından 2025 yılında ilgili ülkede destek kapsamına alınmış fuar listesidir.
- T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından 2025 yılında destek kapsamına alınmış olan **güncel** fuar listesinin tamamına ulaşmak için [tıklayınız](#).

FAYDALI LİNKLER

Site Adı	Site Linki
	https://ticaret.gov.tr/
	https://www.trademap.org/
	https://kolaydestek.gov.tr/
	https://www.doingbusiness.org/
	https://www.kolayihracat.gov.tr/

DOĞU ANADOLU İHRACATÇILAR BİRLİĞİ İHRACAT BİLGİ MERKEZİ

Daha fazla bilgi için;

WEB SİTESİ: <https://www.daib.org.tr/>

SOSYAL MEDYA: [ihracatdaib](#)

MOBİL UYGULAMA:

**KASIM
2025**